

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 200778

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ OPTATIVA

Matèria: TEORIA I ENTORN

Curs: QUART

Semestre: SEGON

Equip docent: David G. Torres

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 54h

Hores autònomes: 96h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter optatiu i de metodologia teòrico-pràctica. S'entén la pràctica, llavors, com una dimensió articulada amb les de teoria, praxi i poiesis, en relació amb les situacions, processos i contextos que s'aborden i en els quals aquesta articulació es dona. En base a això, l'objectiu general de la matèria és posar èmfasi en diferents camps d'acció en els quals l'entorn adquireix una especial rellevància i condició per al desenvolupament de les arts i els dissenys ja sigui en la seva dimensió aplicada, investigadora com en les de gestió, circulació, distribució i exhibició.

En les sis assignatures que componen la matèria s'abordaran espais, lògiques, xarxes i plataformes tant de gestió cultural com de difusió de les arts i els dissenys; s'introduirà als/les alumnes en la pràctica del relat curatorial en la seva dimensió medidora, creadora i implicada amb el context creatiu contemporani; es reforçarà la seva condició investigadora mitjançant l'ocupació de l'anticipació i els principis dels estudis del futur; s'abordaran eines i metodologies dels camps específics de la direcció creativa i artística.

COMISSARIAT D'EXPOSICIONS

DIRECCIÓ ARTÍSTICA

DIRECCIÓ CREATIVA

GESTIÓ CULTURAL

INNOVACIÓ I ANTICIPACIÓ

PLATAFORMES DE DIFUSIÓ

COMISSARIAT D'EXPOSICIONS.

L'assignatura planteja una anàlisi de la figura del comissari en l'ecosistema de la cultura i l'art contemporanis. En les últimes dècades del segle XX es va produir una implosió de l'estructura institucional de la cultura: es van construir, van renovar i van ampliar museus, centres d'art, centres culturals, galeries, biennals, etc. En aquest context institucional apareix i es desenvolupa la figura del comissari d'exposicions com un agent que omple de continguts els espais de les institucions. El comissari d'exposicions:

- Duu a terme una activitat híbrida, que traça ponts entre la producció cultural i el públic.
- Exerceix una feina de mediació i al mateix temps la seva pràctica es relaciona amb l'escriptura i la reflexió sobre la producció cultural.
- Desenvolupa un vessant creatiu i es relaciona i identifica directament amb algunes pràctiques artístiques. Molts productors culturals han fet del retalla i enganxa o de la citació una part fonamental del seu treball continuant així la llarga tradició de la cultura contemporània ancorada en el collage i el ready-made.
- I el comissariat, com un discurs o idees embastades a través de les produccions d'uns altres, també pot ser vist des de l'òptica de la cita i el apropiacionisme.

OBJECTIUS

Analitzar el paper del comissari des de diferents vessants:

- Des d'un vessant corporatiu: com un agent en el tramit institucional de la cultura que exerceix funcions discursives, però també de poder i de relació entre agents culturals, institucions i públic, que treballa des de la institució o per a la institució.
- Des d'un vessant professional: en el desenvolupament de tasques que estan properes al crític d'art (l'escriptura), a l'investigador (la selecció d'obres, textos, artistes, etc.), a l'educador (en la mediació amb el públic)
- Des d'un vessant transversal: en considerar la pràctica del comissariat no únicament des de l'exposició, sinó en l'edició, l'escriptura, el samplejat de continguts, la web...
- Des d'un vessant conceptual: com un creador que recupera elements definidors de les avantguardes com l'apropriacionisme o la mort de l'autor.

Aprofundir en la noció d'autor contemporani sobre la base de recursos com el cut&paste i la referència al ready-made. Entendre i aplicar en el propi treball de l'alumne processos contemporanis que relacionen la creativitat estesa en l'època de la interconnectivitat amb icones de l'avantguarda com Joseph Beuys i Duchamp.

Oferir eines a l'alumne pel desenvolupament dels seus projectes curatorials i entendre el treball propi en un context de referències i relacions.

Desenvolupar en el marc de l'assignatura un projecte curatorial.

COMPETÈNCIES

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E16. Fer propostes específiques en el camp de les arts i dels dissenys, així com saber formalitzar-les, aplicant estratègies, mètodes, instruments i llenguatges adequats a cada situació i context.

E17. Identificar i valorar la incidència dels resultats del treball personal en el context social, cultural i professional.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

RA1 (E02.41). Transformar els seus coneixements d'història i de tendències contemporànies de les arts i els dissenys en propostes de relat curatorial.

RA2 (E16.25). Identificar l'acció i les eines del comissariat en la seva dimensió híbrida, mediativa, textual, reflexiva, creadora i relacionada i implicada intrínsecament amb les pràctiques de les arts i els dissenys.

RA3 (E17.19). Construir relats curatorial entorn de les arts i els dissenys tenint en compte el context d'exhibició, circulació o recepció d'aquestes mateixes.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

L'anàlisi del paper del comissariat en el context de la producció cultural contemporània es durà a terme a partir d'aquestes línies temàtiques:

- La crisi de la modernitat o el bloqueig contemporani i la impossibilitat de donar resposta a tres preguntes creuades (què dir? què fer? i què representar?).
- La construcció del comissari com a subjecte creador: la recuperació i revisió d'elements definidors de les avantguardes com la mort de l'autor i el apropiacionisme
- La revisió dels referents de les avantguardes a través del sampler, el cut&paste, el rizoma, la deriva com a eines curatorials
- L'anàlisi del comissariat a partir de les figures de subjectes fragmentaris com el Leviatan, Frankenstein, els morts vivents i "el chupasangres". El comissariat com posada en marxa d'un subjecte transparent, sense atributs i la seva relació amb les tecnologies socials virtuals.
- El comissariat en contraposició al subjecte expansiu romàntic, com un subjecte en construcció, híbrid i trans.
- Casos d'estudi:
  - Kenneth Goldsmith i el grau zero d'escriptura en relació amb UbuWeb
  - L'exposició "C" de Robert Nickas

Resultats d'aprenentatge (RA):

RA.1, 2, 3.

METODOLOGIA

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

La metodologia de l'assignatura s'articula en un triple treball:

- Les classes magistrals en les quals exposar els continguts i les línies d'estudi de l'assignatura queden oberts a la discussió.
- La visita i atenció a convidats experts que obriran òptiques i desenvolupen la discussió
- I el treball pro-actiu dels estudiants a través de la presentació oral de treballs que actualitzaran i s'incorporaran als eixos temàtics de l'assignatura

L'objectiu és que els alumnes desenvolupin les línies argumentals de l'assignatura a través de la posada en marxa dels dos elements que prenem com a referència per a l'estudi del comissariat: l'apropiacionisme i la configuració d'un autor híbrid i tou.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 22,5h (15%)

Hores activitats supervisades: 22,5h (15%)

Hores aprenentatge autònom: 96h (64%)

Hores activitats d'avaluació: 9h (6%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Sessions per percebre, comprendre, pensar i comunicar. Es potenciarà el debat a partir de referents teòrics i plantejaments aportats tant pels professors com pels alumnes.

Resultats d'aprenentatge: 1, 2.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Seguiment i desenvolupament de les propostes a classe, es valorarà la participació i la col·laboració. Els treballs es duran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats..

Resultats d'aprenentatge: 3.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: Activitat individual complementària al treball de l'aula. Es valorarà la capacitat de relacionar i de recerca. L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un dossier recopilatori de tot el procés.

Resultats d'aprenentatge: 1, 2, 3.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Avaluació individual o en grup del resultat general o parcials de l'assignatura. Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta..

Resultats d'aprenentatge: 1, 2, 3.

SISTEMA D'AVUACIÓ

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Avaluació contínua sobre la base de l'assistència, col·laboració i implicació en l'assignatura a través de les aportacions al debat en classe i la presentació final d'un projecte.

SISTEMA D'AVUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació contínua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (35%)
Avaluació contínua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (35%)
Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (30%)

ACTIVITATS D'AVUACIÓ I CRITERIS D'AVUACIÓ PARCIALS

Implicació en la dinàmica de la classe i aportació als debats: 30%
Presentació dels resultats d'una proposta de recerca: 30%
Desenvolupament d'un projecte curatorial en col·laboració: 40%
Desenvolupar la idea d'un projecte curatorial a partir de la connexió entre diversos treballs i presentar-ho en classe.

RECUPERACIÓ

Criteris per poder optar a les proves de recuperació del mes de juliol:

1. Tenir una nota final de l'assignatura d'entre 4,00 i 4,99 (queda exclosa la voluntat de pujar nota)
2. Haver entregat el 100% dels exercicis i dels treballs durant el període lectiu i avaluatiu de l'assignatura
3. Haver assistit a l'assignatura en un 75%

BIBLIOGRAFIA

BALZER, David, Curationism. How Curating Took Over the Art World and Everything Else, Toronto, Coach House Books, 2014
BASSAS, Xavier, Genealogías curatoriales, Casimiro Libros, 2016
BENJAMIN, Walter, El autor como productor, Madrid, Taurus 1975
BOURRIAUD, Nicolas. Post producción. Buenos Aires: Adriana Hidalgo, 2004
FERNÁNDEZ PORTA, Eloy. Homo Sampler. Tiempo y consumo en la Era Afterpop, Barcelona, Anagrama, 2008
GLICENSTEIN, Jérôme, L'invention du curateur, Paris, Presses universitaires de France, 2015
GOLDSMITH, Kenneth. Escritura no-creativa: gestionando el lenguaje en la era digital, La caja negra, 2015
GUASCH, Anna. El arte del siglo XX en sus exposiciones: 1945-1995, Barcelona, Ediciones del Serbal, 1997
NICKAS, Robert. Live Free or Die, París, Les presses du réel, 2000
MANEN, Martí, Salir de la exposición (si es que alguna vez habíamos entrado), Bilbao, Consonni, 2012
ULRICH OBRIST, Hans. Breve historia del comisariado, Exit, 2010.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 16 setmanes, és a dir, sessió per setmana seguint la següent distribució:

Sessió 1

Intro

Comissariat és establir relacions:

Un exemple de recorregut entre proto-comissaris.

La pràctica curatorial com a espai en el qual establir relacions entre diferents camps de la producció cultural: art, cinema, disseny, teatre, documentació...

Sessió 2

Càpsula històrica

La invenció del comissari. Breu història del comisariado i implosió de l'estructura institucional de la cultura en els 90':

La complicitat amb processos de gentrificació i aburguesament

Tipologies de comissariat (l'artista com a comissari)

La museolització de l'objecte i l'entrada del quotidià en el museu o la impossibilitat de sortir del museu: el món com a objecte

Sessió 3

Càpsula teòrica

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

La relació entre comissariat i crítica com a pràctiques culturals fruit de la crisi de la modernitat o el bloqueig contemporani i la impossibilitat de donar resposta a tres preguntes creuades: què dir? què fer? i què representar?:

La recuperació del relat en les pràctiques artístiques contemporànies
La performativitat

Sessió 4

Càpsula teòrica

La construcció del comissari com subjecte creador en relació a l'artista:

La recuperació i revisió d'elements definidors de les avantguardes com la mort de l'autor i l'apropiacionisme

La revisió dels referents de les avantguardes a través del sampler, el cut&paste, el rizoma, la deriva com a eines curatorials

Casos de estudi:

Kenneth Goldsmith i el grau zero d'escriptura en relació amb UbuWeb

L'exposició "C" de Robert Nickas

Greenberg "Vanguardia y kitsch": cap a un model d'autor invertido

Sessió 5

Seminari:

Presentació i revisió de les propostes de treballs i presentacions

Sessió 6

Càpsula teòrica

El comissari com autor I:

L'anàlisi del comissariat sobre la base de les figures de subjectes fragmentaris com el Leviatan, Frankenstein, els morts vivents i "el chupasangres".

El comissariat com la posada en marxa d'un subjecte transparent, sense atributs i la seva relació amb les tecnologies socials virtuals.

El comissari en contraposició al subjecte expansiu romàntic, com un subjecte en construcció, híbrid i trans.

Sessió 7 i 8

Seminari:

Treball per la proposta d'un projecte curatorial

Sessió 9

Conferència/convidat:

L'experiència curatorial a través de la seva pròpia trajectòria

Sessió 10 i 11

Seminari:

Presentació i comentari de projectes de recerca

Setmana 12, 13 i 14

Seminari:

Desenvolupament del projecte curatorial

Sessió 15

Presentació del projecte curatorial

Sessió 16

Tancament de l'assignatura, avaluació en grup del projecte final